

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma

Ahall 21.11.2022 § 333

Valmistelija: Leila Pekkanen, muutosjohtaja,
leila.pekkannen@pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8302 789

Tausta

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma liittyy valtiovarainministeriön hyväksymän hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamiseen. Ministeriön 10.11.2022 tekemän päätöksen mukaan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on laadittava 23.11.2022 mennessä. Ohjelman tulee sisältää kokonaisvaltainen tarkastelu hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Ministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos toimenpiteet eivät ole riittäviä. Hyvinvointialueelle ilmoitetaan mahdollisista muutos- / täydennystarpeista 9.12.2022 mennessä ja hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa 31.12.2022 mennessä. Lisäksi ministeriö edellyttää palveluverkko-suunnitelmaa, joka tulee sisällyttää tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan. Ohjelmasta raportoidaan valtiovarainministeriölle puolivuositain.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma (jäljempänä ”ohjelma”) on kiinteä osa hyvinvointialueen talousarviota vuodelle 2023 ja taloussuunnitelmaa vuosille 2024-2025. Ohjelma toteuttaa hyvinvointialueen joulukuussa 2022 vahvistettavaa strategiaa ja sen yhteydessä laadittavaa palvelustrategiaa sekä pelastustoimen palvelutasopäätöstä.

Koska hyvinvointialueen investointitaso, lainamäärän kehitys ja lainojen lyhennykset jatkuvat korkeina vuosikymmenen loppuun saakka, on ohjelman mukaisilla toteutettavilla toimenpiteillä luotava kestävä pohja talouden tasapainoon pidemmällä aikavälillä. Ohjelma koskee koko hyvinvointialueen konsernia mukaan lukien mm. In House-yhtiöt.

Ohjelma sisältää sekä poliittisia linjauksia ja päätöksiä vaativia toimenpiteitä että operatiivisia toimia. Hyvinvointialueen ylin poliittinen (aluevaltuusto, aluehallitus, lautakunnat, jaostot) ja virkamiesjohto edustavat järjestäjän tahtotilaa, jota palvelutuotannon tulee noudattaa. Palvelutuotanto vastaa varsinaisesta toiminnan muutoksen täytäntöönpanosta. Omistajaohjaus määrittelee In House-yhtiöiden tavoitteet.

Ohjelman tavoitteena on turvata hyvinvointialueen palvelu-, kehitymis-, investointi- ja lainanhoitokyky. Toimenpiteet perustuvat keväällä 2022 tehtyyn hyvinvointialueen talouden erillisselvitykseen

(Deloitte) ja palvelutarpeen ennusteisiin (FCG). Lisäksi lainanottovaltuuden yhteydessä on tarkasteltu investointiohjelman laajuutta.

Tuottavuuden ja talouden näkökulmasta toimenpiteet jakautuvat nopeasti toteutettaviin, keskipitkä aikavälin ja pidemmän aikavälin toimiin, jotka kaikki edellyttävät palvelurakenteen ja toimintatapojen merkittävää uudistamista.

Keskeisimmät ongelmakohdat, joihin ohjelmassa on esitetty toimenpiteitä ovat:

- Keskimääräistä korkeammat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset (THL arviointiraportti sekä erillisselvitys), vaikka otetaan huomioon alueen sairastavuus ja ikärakenne.
- Korkea velkamäärä ja investointitaso suhteessa hyvinvointialueen taloudelliseen kantokykyyn
- Keskimääräistä korkeampi henkilöstömäärä hyvinvointialueiden keskinäisessä vertailussa ja toisaalta työvoiman riittävyyden haasteet sekä korkeat sairaspoissaolokustannukset
- Vähäinen integraatio

Keskeisiä vaikuttavimpia toimenpiteitä ovat:

- Työvoiman hallintaan ja henkilöstövoimavaroihin liittyvät toimenpiteet, erillisselvityksen toimenpiteet
- Palvelurakenteen ja palveluverkon uudistamisen toimenpiteet
- Palvelutuotannon tuottavuuden kasvun ja taloudellisuuden toimenpiteet, erityisesti keskittyen ikääntyvien palvelukokonaisuuteen ja paljon palveluja käyttäviin asiakkaisiin.
- Vaikuttavuuden arviointi

Toimenpiteiden toteuttamiseksi esitettyjä keinoja ovat esim. (luettelo ei ole tyhjentävä)

- Työkykyjohtamisen uudistaminen (vaikuttaminen sairauspoissaolojen vähentämiseen)
- Palvelutarve- ja asiakaslähtöinen henkilöstövoimavarojen suunnittelu sekä toimenpiteet pito- ja vetovoiman lisäämiseksi
- Työnjaon uudistaminen (erikoissairaanhoido – perusterveydenhuolto sekä sosiaalihuollon peruspalvelut ja erityistason palvelut)
- Digitalisaation avulla merkittävästi lisättävä sähköisiä palveluja ja digihoitopolkuja
 - kotihoidon etähoiva, etävastaanotot
- Automaation ja robotisaation lisääminen korvaamaan manuaalisia työprosesseja
- Integraation, yhtenäistämisen, toteuttaminen käytännön palvelutyössä, kuten
 - Palveluprosessien ja palveluketjujen sujuvoittaminen ja yhtenäistäminen
- Palvelurakenteen keventäminen erityisesti ikääntyvien palveluissa

- tehostetun palveluasumisen peittävyden alentaminen
- kotona asumisen tuen palveluiden edelleen kehittäminen
- välimuotoisen asumisen kehittäminen (asumisen kokonais selvitys)
- Matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluin
- Vastaanottopalveluiden uudistaminen

Ohjelman toimenpiteiden alustava vaikutus vuosina 2023 – 2025 on sidottu vuosikatteeseen. Koska tarkkaa arviolaskentaa ei ole vielä voitu tehdä, tullaan taloudelliset vaikutukset arvioimaan vuoden 2023 huhtikuun alkuun mennessä.

Vuositasolla säästötavoite on vähintään 3 % kokonaiskustannuksista eli 40 milj. €. Mikäli investointitaso nousee tai käyttötalouden kustannukset nousevat, on säästötavoite suurempi. Mikäli tavoitteeseen ei päästä, merkitsee se joko voimakkaampia säästötoimia tai muutoksia lainanottovaltuuteen.

Tuottavuusohjelman toteutumista seurataan talousarvioraportoinnin yhteydessä niin aluevaltuusto-, aluehallitus- kuin lautakunta-tasollakin. In-House-yhtiöiden osalta omistajaohjausjaosto vastaa toimenpiteiden seurannasta ja raportoi aluehallitukselle. Valtiovarainministeriölle raportoidaan ministeriön asettaman aikataulun mukaisesti puolivuositain. Hyvinvointialueen vastuulliset viran- ja toimenhaltijat veloitetaan toteuttamaan ohjelman mukaiset toimenpiteet ja raportoimaan talousjohdon ohjeiden mukaisesti.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutumiseen liittyy merkittäviä riskejä, joita ennakoidaan hyvinvointialueella käyttöön otettavan riskienarviointi- ja hallintamallin mukaisesti. Raportoinnin yhteydessä tulee raportoida myös riskien arviointi.

Jo tiedostettuja riskejä ovat mm:

- Korona-pandemian aikana syntynyt hoitovelka
- Työvoiman riittävyys
- Palvelutarpeen kasvu erityisesti ikääntyneiden palveluissa
- Palveluiden kustannusten kasvu, inflaatio ja yksityisten palveluntuottajien merkittävät hinnankorotukset sekä toteutuvat uudet kilpailutuksen nostavat hintatasoa merkittävästi nykyisestä tasosta
- Lainsäädännön muutokset, kuten mitoitukset, palvelutasoon liittyvät lisäykset
- Hyvinvointialueen palkkaharmonisointi
- Toimintaympäristön epävakaus ja varautuminen
- Muutuskustannukset

Rakennusinvestoinnit sisältävät pitkäkestoisuuden vuoksi riskejä. Riskejä voivat aiheuttaa mm. hintojen muutokset, joiden vaikutus investoinnin lopullisiin kustannuksiin on huomioitava. Suurissa investoinneissa riskien hallinta ja ennakoiminen korostuu ja

mahdollisia kustannusnousuja voidaan arvioida erilaisten kustannusten nousua kuvaavien indeksien kautta.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman käsittely hyvinvointialueen päätöksenteossa:

- Yhteistoimintaelimen käsittely 18.11.2022
- Aluehallitus 21.11.2022
- Aluevaltuuston suunnittelukokous 21.11.2022
- Aluevaltuuston käsittely talousarvion yhteydessä 22.12.2022

Ohjelman toimenpiteet käsitellään tarvittavilta osin päätöksenteossa ja tällöin valmistelussa huomioidaan henkilöstön ja eri sidosryhmien vaikutusmahdollisuudet. Operatiiviset uudistamistoimenpiteet tulee käsitellä palvelutoiminnassa yhteistoiminnassa henkilöstöä ja asiakkaita kuunnellen.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan liittyvät keskeisinä toimenpideohjelmina

- Työvoiman hallinnasta valmistunut selvitys (11/22)
- Digiohjelma, joka valmistuu keväällä 2023

Tuottavuusohjelmaan liitetään hyvinvointialueen talouden kokonais selvitys (Deloitte/22) sekä palvelutarpeen arvioinnin raportti (FCG/22).

Esityslistan liitteenä:

- Taloudellisuus- ja tuottavuusohjelma liitteinen

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus hyväksyy liitteenä olevan laaditun tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka lähetetään valtiovarainministeriölle 23.11.2022 mennessä ministeriön lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen ehtojen mukaisesti.

Aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja lautakunnille tuodaan käsiteltäviksi poliittista linjausta tai päätöksiä vaativat ohjelman toimenpiteet. Operatiivisia toimenpiteitä ohjaavat ja linjaavat toimialajohtajat sekä linjajohtajat ja toteutuksesta vastaavat palvelutuotannon johto.

Ohjelma on talousarvion rinnalla velvoittava ja tavoitteiltaan sitova, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti ohjelmassa esitetyn raportointimallin mukaisesti sekä puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Sote-integraatiovaikutukset

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma edistää integraatiota ja toteuttaa sekä valtakunnallisia että hyvinvointialueen strategisia tavoitteita.

Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	<p>Aluehallitus hyväksyy liitteenä olevan laaditun tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka lähetetään valtiovarainministeriölle 23.11.2022 mennessä ministeriön lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen ehtojen mukaisesti.</p> <p>Aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja lautakunnille tuodaan käsiteltäviksi poliittista linjausta tai päätöksiä vaativat ohjelman toimenpiteet. Operatiivisia toimenpiteitä ohjaavat ja linjaavat toimialajohtajat sekä linjajohtajat ja toteutuksesta vastaavat palvelutuotannon johto.</p> <p>Ohjelma on talousarvion rinnalla velvoittava ja tavoitteiltaan sitova, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti ohjelmassa esitetyn raportointimallin mukaisesti sekä puolivuositain valtiovarainministeriölle.</p>
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ahall 29.12.2022 § 417

Valmistelija: Kari Janhonen
puh. 044 717 2078, kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi

Valtioneuvosto päätti yleisistunnossaan 10.11.2022 hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 3 momentin nojalla Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisesta. Päätöksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuli laatia ja toimittaa valtiovarainministeriölle 23.11.2022 mennessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkälläkin aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut. Ohjelman tuli sisältää kokonaisvaltaisen tarkastelun hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Pohjois-Savon hyvinvointialue on toimittanut valtiovarainministeriölle 23.11.2022 tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka on hyväksytty 21.11.2022 aluehallituksessa.

Valtiovarainministeriö pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta antamaan lisäselvityksen siitä, miten tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman avulla varmistetaan yhtymän lainanhoitokyky pitkälläkin aikavälillä. Selvityksessä tulee esittää ainakin rahoituslaskelman ennuste sekä talouden tunnuslukujen tavoitteelliset arvot. Tällaisia tunnuslukuja ovat ainakin lainamäärä sekä laskennallinen lainanhoitokate. Ennusteen aikaväli voi olla

taloussuunnitelmakautta pidempi, jos yhtymän lainanhoitokyvyn ennakoidaan paranevan suunnitelmakautta pidemmällä aikavälillä. Tässä tapauksessa tulee esittää myös tuloslaskelman ennuste vastaavalta aikaväliltä. Lisäselvitys tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 31.12.2022 mennessä.

Pohjois – Savon hyvinvointialueella on laadittu tarkennettu arvio talouden kehittymisestä vuosina 2023 – 2030. Tämä arvio poikkeaa aluevaltuustoon 22.12.2022 menevästä vuoden 2023 talousarviosta henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen osalta. Kokonaisuutena tuottavuusohjelmasta on otettu huomioon 20,0 miljoonaa euroa vuodelle 2023. Vuonna 2024 tuottavuusohjelman vaikutus on 40,5 miljoonaa euroa ja 40,2 miljoonaa euroa vuonna 2025.

Tulojen osalta vuodelle 2023 on päivitetty 17.11.2022 julkaistun rahoituslaskelman mukainen rahoitus. Vuodelle 2024 yo-hyvinvointialueella 4,3 miljoonaa euroa on lisätty valtion rahoitukseen ja vuodesta 2025 alkaen lisäys on 8,0 miljoonaa euroa vuosittain.

Taloussuunnitelmien mukaan hyvinvointialueen lainamäärä nousee 551,2 miljoonaa euroon vuoteen 2025 mennessä ja 562,6 miljoonaa euroon vuoteen 2030 mennessä.

Esityslistan oheisaineistona:

- Tiedosto, joka sisältää tuloslaskelmaennusteen, rahoituslaskelmaennusteen ja tunnuslukuennusteen, (lainamäärä ja lainanhoitokate) vuosille 2023 – 2030.

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus hyväksyy valtiovarainministeriön Pohjois-Savon hyvinvointialueelta pyytämän lisäselvityksen siitä miten tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman avulla varmistetaan yhtymän lainanotto- ja -hoitokyky pitkällä aikavälillä. Lisäselvitys lähetetään valtiovarainministeriölle 31.12.2022 mennessä.

Sote-integraatiovaikutukset

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma edistää integraatiota ja toteuttaa sekä valtakunnallisia että hyvinvointialueen strategisia tavoitteita.

Esittelijä

hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää hyväksyä valtiovarainministeriön Pohjois-Savon hyvinvointialueelta pyytämän lisäselvityksen siitä miten tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman avulla varmistetaan yhtymän lainanotto- ja -hoitokyky pitkällä aikavälillä. Lisäselvitys lähetetään valtiovarainministeriölle 31.12.2022 mennessä.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Valmistelija: Leila Pekkanen
puh. 040 830 2789, leila.pekkanen(at)pshyvointialue.fi

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman väliraportti annetaan valtiovarainministeriölle hyvinvointialueen osavuositarkastuksen yhteydessä.

Ohjelman päätavoitteet ovat yhtenevät valtakunnallisten tavoitteiden kanssa ja ohjelman on laadittu hyvinvointialueen valmistelutilanteessa ensimmäisen talousarvion laadinnan yhteydessä, jolloin tunnistettiin myös paljon epävarmuustekijöitä tai riskejä, joiden toteutuessa ohjelman tavoitteet eivät tule toteutumaan ensimmäisen vuoden osalta.

Päätavoitteet palvelujärjestelmän muutoksesta

- Palvelurakenteen keventäminen sekä painopisteen muuttaminen ennaltaehkäiseviin, terveyttä ja hyvinvointia edistäviin palveluihin ja toimintamalleihin
- Palveluverkon tarkastelu tehdään ottaen huomioon palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja palvelutarpeet.
- Perustason palveluiden vahvistaminen

Hyvinvointialueella on siirrytty ohjelmapohjaiseen toimintamalliin. Aluehallitus on vahvistanut tuottavuusohjelmaan sisältyvät toimenpideohjelmat 5.6.2023. Syksyllä käsitellään digitalisaatio-ohjelma sekä loppuvuodesta pelastustoimen palvelutasopäätös.

Vahvistetut ohjelmat sisältävät alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteet. Talouden tasapainon saavuttaminen vuoden 2025 lopulla edellyttää nykyisen taloudellisuus- ja tuottavuusohjelman päivittämistä. Vuosikatetavoitetta on nostettava johtuen mm. kuluvan vuoden ennusteen mukaisesta alijäämän muodostumisesta sekä investointien rahoituskustannusten kasvusta ja poistojen määrästä.

Kuluvan alkuvuoden aikana on käynnistetty lukuisia toimenpiteitä, jotka sisältyvät vahvistettuihin ohjelmiin. Taloudelliset vaikutukset eivät ole toteutuneet täysipainoisesti. Lisäksi kokonaistalouden näkökulmasta saavutetut säästöt ovat kumoutuneet kustannusten kasvuun muissa toiminnoissa. Säästövaikutusten arviointia vaikeuttaa luotettavan vertailutiedon puuttuminen sekä talouden raportoinnit puutteet.

In House yhtiöille tullaan asettamaan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisia tavoitteita myös 2024 talousarvion laadinnan yhteydessä.

Koska tuloslaskelma osoittaa alijäämää, on hyvinvointialueella etsittävä keinot toiminnan ja talouden sopeuttamiseen.

Hyvinvointialueen johto ja aluehallitus käynnistävät loppuvuoden 2023 aikana tehtävät tehostamis- ja säästötoimet, jotka kohdistuvat erityisesti ostopalveluihin, sijaistyövoiman hallintaan, henkilöstöresursseihin sekä aine- ja tarvikehankintoihin sekä investointiohjelman tarkasteluun. Pidemmän aikavälin suunnittelu mm. palveluverkon osalta käynnistetään välittömästi.

Erikoissairaanhoidon toiminnallinen ja sisällöllinen tarkastelu käynnistetään osana valtakunnallista sairaalaverkoston selvitystä.

Investointitasoa on pystyttävä merkittävästi laskemaan kaikilla osa-alueilla ja tilojen käyttöä on tehostettava siten, että nykyinen rakennettu infra käytetään mahdollisimman tehokkaasti.

Riskienarvionti

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutumiseen liittyy merkittäviä riskejä.

Rakennusinvestoinnit sisältävät pitkäkestoisuuden vuoksi riskejä. Riskejä voivat aiheuttaa mm. hintojen muutokset, joiden vaikutus investoinnin lopullisiin kustannuksiin on huomioitava. Suurissa investoinneissa riskien hallinta ja ennakoiminen korostuu ja mahdollisia kustannusnousuja voidaan arvioida erilaisten kustannusten nousua kuvaavien indeksien kautta.

Toteutuneita riskejä

- Hoitovelkaa ja jonojen purkua ei ole vielä pystytty toteuttamaan alkuvuoden aikana. Lakisääteisiä hoitoon pääsyn tavoitteita ei voida saavuttaa.
- Työvoiman saatavuusongelmat jatkuvat edelleen. Työvoiman kokonaisuuden hallinta on rakennettava vähenevien resurssien, uusien toimintatapojen ja työnjaon uudistamisen sekä tehokkaan resurssisuunnittelun varaan. Toimenpiteet sisältyvät toimenpide-ohjelmiin. Työvoiman saatavuusongelmat voivat johtaa palvelutuotannon rajoitustoimiin.
- Vanhusten asumispalveluiden henkilömitoituksen vaatimukset johtavat nykyisessä työvoimatilanteessa asumispalvelupaikkojen vähentämiseen, jotta mitoituksella voidaan täyttää. Tämä merkitsee koko palveluketjussa paineen kasvua osastopalveluissa sekä perus- ja että erikoissairaanhoidon tasolla ja kotiin annettavissa palveluissa.
- Palveluntuottajien hinnoittelumuutokset ja kilpailutuksen tulokset näkyvät palvelujen kustannustason kasvuna.
- Palkkaharmonisointi ei vaikuta vielä palkkakustannusten tasoon, mutta työvoiman saatavuusongelmien vuoksi joudutaan räätälöimään ratkaisuja, joilla on myös palkkakustannuksia nostava vaikutus.

- Pitkäkestoisten investointien kustannustason nousu vaikuttaa investointien lopullisiin kustannuksiin ja investointiohjelman jatkuvaan tarkasteluun.

Esityslistan oheisaineistona:

- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman väliraportti

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus merkitsee väliraportin tiedoksi ja edellyttää sopeuttamistoimien pikaista valmistelua aluehallituksen käsittelyyn. Toimilla pyritään vaikuttamaan kuluvan vuoden alijäämän kertymää alentavasti.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma tulee päivittää ohjelmanpohjaisen mallin mukaisesti kuluvan syksyn aikana.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma ei ole toteutunut kuluvan vuoden tavoitteiden mukaisesti, koska toimenpiteiden käynnistyminen on osin viivästynyt. Varsinaisia vaikutuksia arvioidaan saavutettavan vuoden 2024 aikana.

Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	<p>Aluehallitus merkitsee väliraportin tiedoksi ja edellyttää sopeuttamistoimien pikaista valmistelua aluehallituksen käsittelyyn. Toimilla pyritään vaikuttamaan kuluvan vuoden alijäämän kertymää alentavasti.</p> <p>Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma tulee päivittää ohjelmanpohjaisen mallin mukaisesti kuluvan syksyn aikana.</p>
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ahall 02.10.2023 § 303

Valmistelijat: Leila Pekkanen, leila.pekkanen(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8302 789, Kari Janhonen, puh. 044 717 2078, kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi, Jari Saarinen puh. 044 718 6301, jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi Mari Antikainen puh. 044 718 6401, mari.antikainen(at)pshyvinvointialue.fi Kati Kantanen puh. 044 740 1951, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi, Jussi Lampi, puh. 044 714 2631, jussi.lampi(at)pshyvinvointialue.fi

Janne Niemeläinen puh. 044 717 9460, janne.niemelainen(at)
pshyvinvointialue.fi

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on aloitettu talouden ja toiminnan sopeuttamistoimenpiteiden valmistelu. Toimenpiteet perustuvat ohjelmajohjaiseen lähestymistapaan ja niiden valmisteluun ovat osallistuneet kaikki toimialat. Toimenpiteiden tarkoituksena on saattaa hyvinvointialueen toiminta ja talous tasapainoon siten, että ennustetut alijäämät saataisiin tasapainotettua vuoden 2026 loppuun mennessä. Henkilöstövaje ja rekrytointivaikeudet ovat yhtä voimakas ajuri muutokselle kuin rahapula. Henkilöstön pito - ja vetovoiman säilyttäminen sopeutuksen kanssa tulee olemaan merkittävä haaste, jossa esihenkilötyön merkitys korostuu. Merkittävä osa toiminnan uudelleen suuntaamista tulee olemaan myös palveluverkkosuunnitelman laatiminen, mikä käynnistyy syksyllä 2023. Kyseessä on pitkä tie, jonka päässä on tasapainoinen talous. Talouden pidossa hyvinvointialue on siirtymässä jatkuvan sopeutuksen periaatteeseen ohjelmien kautta.

Oheisessa liitteessä on esitetty toimialojen valmistelu talouden ja toiminnan sopeuttamiseksi. Toimenpiteiden talousvaikutukset esitetään aluehallitukselle 23.10.2023, koska toimenpiteiden talousvaikutusten arviointi vaatii laskentatyötä ja toimialojen yhteistyötä.

Talouden alijäämäisyydessä on kysymys valtakunnallisesta ongelmasta, sillä kaikki hyvinvointialueet ovat tekemässä alijäämää vuonna 2023. Kysymys on näin ollen koko sote- ja pelajärjestelmän rahoitusvajeesta. Valtakunnallinen rahapula ei ole kuitenkaan peruste sopeuttamistoimien lykkäämiseen.

Esityslistan oheisaineistona:

- Toimialojen valmistelu talouden ja toiminnan sopeuttamiseksi

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus päättää hyväksyä liitteessä esitetyt toimenpiteet tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisiksi toimenpiteiksi. Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Hyvinvointialueen ennustetun alijäämän takia aloitettua tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa on syytä nopeuttaa, jotta talouden tasapaino saavutetaan vuoden 2026 loppuun mennessä.

Esittelijä

hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää hyväksyä liitteessä esitetyt toimenpiteet tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisiksi toimenpiteiksi.

Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.

Päätös

Merkitään pöytäkirjaan, että:

- Veijo Tirkkonen poistui kokouksesta klo 11.32
- Risto Daavitsainen saapui kokoukseen klo 11.34 asian käsittelyn aikana.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ahall 23.10.2023 § 343

Valmistelija: Leila Pekkanen, leila.pekkänen(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8302 789, Kari Janhonen, puh. 044 717 2078, kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi, Jari Saarinen puh. 044 718 6301, jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi Mari Antikainen puh. 044 718 6401, mari.antikainen(at)pshyvinvointialue.fi Kati Kantanen puh. 044 740 1951, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi, Jussi Lampi, puh. 044 714 2631, jussi.lampi(at)pshyvinvointialue.fi

Aluehallitus on käsitellyt 2.10.2023 kokouksessaan toimenpidekokonaisuuksia vuosille 2023 ja 2024. Toimenpiteet on koottu aluehallituksen 5.6.2023 ja 2.10.2023 vahvistamien strategisten toimenpideohjelmien mukaisesti. Lisäksi ohjelmakokonaisuudet läpileikkaavat käynnistyvät palveluiden kokonaisuudistuksen, jonka aluehallitus on hyväksynyt 18.09.2023.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys on myös käynnistynyt. Ohjelma käsitellään aluehallituksessa 1.11 ja aluevaltuustossa 13.11. Ohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriöön 15.11.2023 mennessä. Ohjelman päivitys liittyy lainanottovaltuuden muutosneuvotteluihin ja ko. päätöksen ehtoihin. Ohjelma rakentuu vahvistettujen toimenpideohjelmien sekä käynnistyneen palvelujen kokonaisuudistuksen pohjalle.

Ohjelmakokonaisuudet

- Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen
- Hallinto, hankinnat ja tilat
- Digitaalisten palvelujen kehittäminen
- TKKI – ohjelma
- Pelastustoimen palvelutasopäätös

Palvelujen kokonaisuudistukseen tulee sisältymään jo vuoden 2024 talousarviossa toteutettavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi. Nämä toimenpiteet on esitetty toimialakohtaisesti:

- Yleiset palvelut / erityistason palvelut
- Yleiset palvelut / peruspalvelut
- Ikääntyneiden palvelut
- Perhe- ja vammaispalvelut

Kokonaisuudessaan säästötavoitteet vuosielle 2023 ja 2024 ovat yhteensä n. 54 - 55 milj. €. On huomioitava, että osa talousarviovuodelle 2024 liittyvistä uudistus- ja kehittämistoimista jatkuvat valmistelussa olevan ohjelman mukaisesti vuoteen 2026 saakka.

Esityslistan liitteenä:

- Toimenpiteet ja kustannusvaikutukset vuosille 2023 ja 2024

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus hyväksyy esitetyt toimenpide-ehdotukset ja edellyttää säännönmukaista raportointia tavoitteiden toteutumisesta.

Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Toimenpiteillä tuetaan tuottavuuden kasvua sekä taloudellisia vaikutuksia talouden tasapainon saavuttamiseksi. Lisäksi toimenpiteet sisältävät toiminnan uudistuksia, jotka tukevat integraation edistymistä.

Toimivallan peruste hallintosääntö 36 §, kohta 1

Esittelijä hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus Aluehallitus päättää hyväksyä esitetyt toimenpide-ehdotukset ja edellyttää säännönmukaista raportointia tavoitteiden toteutumisesta.

Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.

Päätös Hyvinvointialuejohtajan kokouksessa muutettu päätösesitys:
Asia palautetaan valmisteluun.

Hyväksyttiin.

Merkitään pöytäkirjaan, että:

- Eija Jestola poistui klo 11.42 asian käsittelyn aikana.

- Minna Reijonen poistui klo 12.35 asian käsittelyn aikana.
- Kati Kantanen poistui klo 12.37 asian käsittelyn aikana.
- Hannu Kokki, Hannu Tsupari ja Kati Hynninen poistuivat kokouksesta asian käsittelyn jälkeen klo 12.48.

Kokoustauko klo 12.48 - 13.20.

Ahall 01.11.2023 § 366
690/00.01.02.00/2022

Valmistelija: Leila Pekkanen, leila.pekkanen(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 040 8302 789, Kari Janhonen, puh. 044 717 2078, kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi, Jari Saarinen puh. 044 718 6301, jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi Mari Antikainen puh. 044 718 6401, mari.antikainen(at)pshyvinvointialue.fi, Kati Kantanen puh. 044 740 1951, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi, Jussi Lampi, puh. 044 714 2631, jussi.lampi(at)pshyvinvointialue.fi

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivittäminen sekä nopeat säästötoimet

1. Nopeat säästötoimet koskien vuoden 2023 ja 2024 toimenpiteitä

Aluehallitus palautti uudelleen valmisteluun tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan liittyvät nopeat säästötoimenpiteet. Toimenpiteet sisältyvät aluehallituksen hyväksymiin toimeenpano-ohjelmiin.

Taloudelliset tavoitteet ovat uudelleen valmistelun osalta täsmentyneet 32–33 miljoonaan euroon vuosien 2023 – 2024 aikana. Toimenpidekohtaiset arviot talousvaikutuksista on esitetty liiteaineistossa.

2. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys

Valtionneuvoston päätös ja ehdot
Alkuperäinen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on hyväksytty vuoden 2023 koskevan lainanottovaltuuden hyväksymisen yhteydessä loppuvuodesta 2022.

Valtionneuvosto on myöntänyt päätöksellään 19.10.2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle lainanottovaltuutta vuodelle 2024 yhteensä 126 292 000 €, josta investointeja vastaavat sopimukset ovat yhteensä 32 360 000 €.

Päätös edellyttää tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitystä vastaamaan muuttuneita olosuhteita talouden ja toiminnan osalta sekä varmistamaan hyvinvointialueen lainahoitokyvyn.

Ohjelmassa tulee huomioida myös kesällä 2024 valmistuvan palveluverkkosuunnitelman vaikutus ja päivittää ohjelma tarvittavilta osin palveluverkkosuunnitelman valmistuttua. Palvelutoiminnan kokonaisvaltainen tarkastelu on tehty alkuperäisessä vuonna 2022 laaditussa ohjelmassa.

Lainanottovaltuuden muutostarpeen arvioinnissa korostuvat investointihankkeen välttämättömyys näkökulma sekä varmuus siitä, että hanke sisältyisi myös tulevaan palveluverkkosuunnitelmaan ja – strategiaan. Koska palveluverkkosuunnitelma valmistuu vasta kesällä 2024, ainakin Suonenjoen sote-keskuksen osalta lainanottovaltuuden muutosta ei voida esittää hyväksyttäväksi tässä vaiheessa.

Valmisteluryhmä painottaa, että alueen tulorahoituksen ja lainamäärän kestäväan kehitykseen ja suhteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota taloudellisuus- ja tuottavuusohjelmaa laadittaessa ja päivittäessä. Valmisteluryhmä esittää huolensa siitä, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen taloustilanne on heikentymässä merkittävästi. Lainamäärä on kuluvan vuoden tilinpäätösennusteiden mukaan lähes kaksinkertainen maan keskiarvoon nähden ja yhä kasvussa vuoden 2023 ja mahdollisesti vuoden 2024 lainanottovaltuuksien muutosten myötä.

Ohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 15.11.2023 mennessä ja ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 29.12.2023 mennessä.

Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on kiinteä osa koko hyvinvointialueen uudistumisen ohjelmakokonaisuutta. Uudistukset perustuvat hyvinvointialuestrategiaan ja palvelustrategiaan. Lisäksi aluehallitus on hyväksynyt palvelustrategian toimeenpanoon liittyvän reformin käynnistämisen, johon liittyy kolme isompaa palvelutoiminnan uudistamisen kokonaisuutta. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpano toteutetaan viidessä ohjelmakokonaisuudessa, joita ovat:

1. Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen
2. Hallinto, hankinnat ja tilat
3. Digitaalisten palvelujen kehittäminen
4. TKKI – ohjelma
5. Pelastustoimen palvelutasopäätös

Ohjelmakokonaisuudet sisältävät lukuisia toimenpiteitä, jotka osin ovat ”nopeiden säästötoimien” toimenpiteitä ja osin pidempiaikaisia ohjelmallisia toimia. Yhteensä ohjelmilla pyritään n. 30–50 miljoonan euron pysyviin aleneviin kustannusvaikutuksiin. Tavoitteet ovat alemmat, kuin alkuperäisessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa ja riskinä arvioidaan, että talouden tasapainoa ei saavuteta 2026 vuoden loppuun mennessä.

Koska päättymässä oleva tilikausi on hyvinvointialueen ensimmäinen, sisältyy tällä hetkellä tilikauden tuloksen ennusteeseen merkittäviä epävarmuustekijöitä. Taloudellisia tavoitteita tullaan tarkentamaan tasapainon saavuttamiseksi, mikäli tilinpäätöksen tulos sitä edellyttää.

Ohjelman päivitys on koonti viidestä toimeenpano-ohjelmasta. Toimeenpanon seurantaan varten valitaan oleelliset tunnusluvut, joilla voidaan analysoida ja ohjata toimintaa (mittaaminen ja arviointi) ja asetetaan tavoitearvo. Nämä suunnitellaan osana tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpanoa.

Palvelureformiin sisältyvä palveluverkkosuunnitelma tullaan päivittämään kesällä 2024 aluevaltuuston käsittelyn jälkeen. Palveluverkolla voi olla merkittäviä vaikutuksia tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kokonaisuuteen.

Esityslistan liitteenä:

- Toimenpiteet ja kustannusvaikutukset vuosille 2023 ja 2024
- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys 2.0

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus päättää:

1. Hyväksyä esitetyt toimenpide-ehdotukset vuosille 2023 ja 2024 ja edellyttää säännönmukaista raportointia tavoitteiden toteutumisesta. Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.
2. Hyväksyä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 päivityksen
3. Saattaa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 tiedoksi aluevaltuustolle.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Toimenpiteillä tuetaan tuottavuuden kasvua sekä taloudellisia vaikutuksia talouden tasapainon saavuttamiseksi. Lisäksi toimenpiteet sisältävät toiminnan uudistuksia, jotka tukevat integraation edistymistä.

Toimivallan peruste hallintosääntö 36 §, kohta 1

Esittelijä hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus Aluehallitus päättää:
1. Hyväksyä esitetyt toimenpide-ehdotukset vuosille 2023 ja 2024 ja edellyttää säännönmukaista raportointia tavoitteiden toteutumisesta. Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen.

2. Hyväksyä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 päivityksen
3. Saattaa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 tiedoksi aluevaltuustolle.

Päätös

Hyvinvointialuejohtaja teki kokouksessa muutetun päätösehdotuksen:

Aluehallitus päättää:

1. Hyväksyä esitetyt toimenpide-ehdotukset vuosille 2023 ja 2024 siten, että esityksen diat 8 ja 9 korvataan pöytäkirjan liitteeksi otettavalla tarkennetulla listauksella hallinto, hankinnat ja tilat kokonaisuuden osalta ja edellyttää säännönmukaista raportointia tavoitteiden toteutumisesta. Listaus toimenpiteistä ei kuitenkaan rajoita toimialoja etsimästä ja kehittämistä muitakin sopeutustoimia. Mikäli toimenpiteet osoittautuvat tehottomaksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kannalta, voidaan toimenpiteet vaihtaa toiseen toimenpiteeseen. Taloudelliset tavoitteet ovat uudelleen valmistelun osalta täsmentyneet 37–38 miljoonaan euroon vuosien 2023 – 2024 aikana.
2. Hyväksyä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 päivityksen
3. Saattaa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2.0 tiedoksi aluevaltuustolle.

Hyväksyttiin yksimielisesti.